ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 437 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 23 ՅՈՒՆԻՍ 1860

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գինն է . . . 110 ղրշ
Վեցամսեայ „ . . . 75 „
Եռամսեայ „ . . . 40 „
Մէկ ծանուցումը տողին 3 ղուռուշ է։
Յաորագրութիւնները կանխիկ են։
Յաորագրութիւնները ամէն ամսոյն 1 ին եւ 16 ին կը սկսին։

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար ծախքը առնողին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց համար ծախքը խրկողին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 23 ՅՈՒՆԻՍ

Նաբօլէոն կայսեր Գերմանիա երթալ եւ Բրուսիոյ խնամակալ իշխանին ու Գերմանիայի թագաւորներուն ու իշխանացը հետ տեսնվելը՝ բարի ազդեցութիւն մը ըրաւ բոլոր Եւրոպայի մէջ, եւ Գաղղիոյ դիտաւորութեանցը վրայ եղած կասկածները մեծ մասամբ փարատեց։

Հաւասիկ այս տեսութեան ներկայ գտնվող թագաւորներուն ու իշխաններուն անունները։

Նաբօլէոն կայսր։

Բրուսիոյ խնամակալ իշխանն ու իշխանուհին.

Պատի մեծ դուքսն ու դուքսուհին.

Վիրթէմպերկի թագաւորը.

Պավիէրայի թագաւորը.

Սաքսոնիայի թագաւորը.

Հանովէրի թագաւորը.

Հէս-Տարմշթատի մեծ դուքսը.

Սաքս-Վէյմէրի մեծ դուքսը.

Նասսոյի դուքսը.

Սաքս-Քոպուրկի դուքսը.

Հոհէնզոլէրնի իշխանն ու իշխանուհին.

Համիլթոնի դուքսուհի Մարիամ իշխանուհին։

Ֆիւրսթէմպերկի իշխանն ու իշխանուհին։

Պատէն-Պատէնէն յունիս 5/17 թուով լուր կուտան թէ Վ. Նաբօլէոն կայսրը Պատուոյ Լեգէոնի մեծ Խաչաւէնը տուեր է Հանովէրի թագաւորին, եւ նոյն օրը Գերմանիոյ թագաւորներն ու իշխանները հրաժարական այցելութեան գացեր են Նաբօլէոն կայսեր։ Իրիկունը՝ Համիլթոն դքսուհիէն հրաւիրվելով, բոլոր վեհապետները վերստին հոն դիմաւորվեր են, եւ Նաբօլէոն կայսրն ալ դիշերուան ժամը երեքին անոնցմէ բաժնվելով ճամբայ ելեր է դէպ՝ի Փարիզ։

—o—

Սիկիլիայի ապստամբութիւնն իր առնակնակալ յաջողութիւններովն ու բոլոր Իտալիայի վրայ ըրած ազդեցութեամբն ու հետեւանքներովը ամենուն ուշադրութիւնը գրաւած է։

Կարիպալտի զօրապետը Բալերմոյի տիրելէն ետեւ՝ Սիկիլիա կղզին քաղաքականապէս կազմակերպելու կ'զբաղի՝ նոր կառավարութիւն մը հաստատելով եւ ձեռք բերված անկախութիւնն ապահովցընելու միջոցներ տնօրինելով։

Բան դունդէ բաղկացեալ կանոնաւոր բանակ մը կը պատրաստէ՝ վճռական գենաւորագրութիւն ընելով կղզւոյն բոլոր բնակիչներէն։ Եսկէց զատ անկանոն զօրաց դունդեր ալ կը կազմէ կղզւոյն ներքին ապահովութեանը հսկելու համար։

Այս զօրաժողովներուն հետ՝զկնքի, պաշարի եւ պատերազմական մթերաց պատրաստութիւններ ալ կըլլան, թընդանօթներ կը թափվին, ձիեր կը ժողվվին, շոգենաւներ ծախու կառնվին կամ կը վարձվին, վերջապէս պատերազմական մեծ գործողութիւններ ընելու պատրաստութիւններ կըլլան՝ արտաքոյ կարգի փութով մը։

Ասոնցմէ յայտնի կը տեսնվի որ Կարիպալտի զօրապետին նպատակն է պատերազմը Նաբօլեի ցամաք երկիրը փոխադրել. բայց Եւրոպայի մեծ տէրութիւնները թոյլ պիտի տան որ Նաբօլեի տէրութիւնը կործանի՝ եւ անոր երկիրներն ալ Սարտենիայի հետ միանան։

Մէսինայէն գրված նամակներու խօսքին նայելով, քաղաքին պահպանութիւն ընող Նաբօլեթան զօրքերն հետզհետէ փախչելով կը պակսին։ Բաղաքին մէջ Նաբօլեի իշխանութեան անունը միայն մնացած է։ Կառավարութեան պաշտօնատարներն ու դատաւորները փախեր են, եւ ժողովուրդներն ալ գունդ գունդ կը մեկնին անկէց, որպէս զի ռմբակոծութիւն ըլլայնէ՝ հոն չգտնվին։

ՏՐՆՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԻ

Թ.

Մէջտեղ է՝ Հայ օրէորները.

(Շարունակութիւն երբորդ յօդուածին.)

Չենք կրնար դիւրաւ մարդարէանալ թէ, անցած շաբթուան խրկուած աւետարանական պատգամները Մէճմուա իր գտած պատգամին հետ համեմատելու, եւ միաբանութիւններին կամ տարաձայնութիւններին գտնալու փոյթ ըրաւ, ատեն ունեցաւ։ Սակայն տարակոյս չունինք, որ մեր մտադիր ընթերցողաց շատերը՝ հետաքրքիր աչք կարդալու՝ զարմանալու, եւ լուծմանն ակնկալելու երկայնմտութիւն ունեցան։ Խնդիրն այն սրբազան հակառակաբանութեան հաշտութիւնը գտնալու միջոցը դիտցած ըլլային նէ, զուր տեղն աչունին ու ականջնին Մէճմուայի ու Մասիսի բանասիրականին չէին վարձեր։ Բայց որովհետեւ «ՀԷԷ ԵԷԷ ԸՆՏԱՑԻՆ պէս» պարզաբանութիւնն «ԱՊՈՏԱՔԱՆՈՒԹԻՒՆ» բառին հետ շփոթելու եւ նոյնացունելու սովորութիւն կայ, ուստի, ամէն մարդ այս վերջին բառին ձայնէն սոսկալով, գիրքն ալ՝ իմացուածն ալ Աստուծոյ կը ձգեն, կը փախչին կերթան՝ բաժակ մը գինիով միտքերնուն յօդնութիւնն անցունելու։ Իրաւունք ունին։

Աստուածաբանութիւն՝ աստուածային գրոց խնամատարութիւն եւ բացատրութիւն ըսել է. նիւթն արդէն ըսուած դիրքերէն կը տարբերի, բայց խնամատարութեան միջոցն ու եղանակը նոյնէ երկուքին համար ալ՝ինչպէս որ՝ տաճարին ու մեհենին կառուցմանը համար մի եւ նոյն ճարտարապետութիւն՝ մի եւնոյն հիւսնութիւնէ, եւ երկուքին ալ՝ մի եւ նոյն մուրճ, մի եւ նոյն ուրագ, սղոց, դէր, շաղափ, եւ մի եւ նոյն քերոց կը ծառայեն։ Թէ որ տաճար կառուցանելու համար՝ մասնաւորապէս Յոհաննու Յայտնութեան քաղաքին ճարտարապետութեան՝ եւ շափիղայներուն ու ապազիոններուն եռեւէն ցնորելու ըլլայինք նէ՝ ինչ կրնայինք շինել։ Դարմանոց մը, որուն մէջ հաւատացեալները կապելը՝ քան թէ ազատելու կրնայինք տանել։ Սուզապէս, միջին դարու արեւմտեան աստուածաբանութիւնն ալ՝ Յայտնութեան քաղաքը շինելու խօլութեամբ նոյն դարմանոցը շինեց։ Ինքը ցնորեցաւ, եւ պարզամիտ ժողովուրդն ալ մէջը խենթեցուց. իր խելքը վրայ եկած տեղն ալ՝ պարզամիտ ժողովրդեան շորս պատին մէջ բռնուած ըլլալը տեսածին պէս, անդիտութեամբ ըրածին վրայ աքանչանալով, մէյմ ալ դուրս չփախցունելու համար պատերն օր ըստ օրէ բարձրացուց, եւ ծայրը Բաբէլոնի աշտարակին հաւասարեցաւ։ Ան տեղն էր, որ Աստուած Գերմանիայէն սարսափելի հով մը փչելով կործանեց ամբարտակը, եւ ժողովուրդները ոգի առնելով դուրս ելան մէյմ ալ թակարթը չի ինալու պայմանաւ։ Իրաժարաբար, մեր շրջմոլիկ բաղդախնդիրներէն ոմանք այս թակարթին պահուած օրինակը ձեռք ձգելով, մեր մէջն ալ աստղին անդին մէյ մէկ հատիկ շինեցին, բայց ազգին ողջմտութիւնը զոհութեամբ տեսած է, որ Ունիթոռներուն օրէն մինչեւ հիմայ՝ որսացողներուն թիւը բռնըւողներէն շատ է։ Եկո նայէ որ, մեր մեղքէն էն վերջն ալ մեր բարեկամը բռնըւեր է, եւ մենք չենք կրնար անհոգ կենալ. որչափ ամօթ կըլլար Հերակղէսի, թէ որ անհոգութեամբ իր Թեսէոս բարեկամը Տարտարոսէն չազատեր. ուրեմն ջանանք մեր բարեկամին փրկութեանը համար ձեռնունայս եկածն ընելու։

«Համարիք, եթէ խաղաղութիւն ե-
«կի տալ յերկիր. ոչ, ասեմ ձեզ, այլ,
«բաժին։» Հաւասիկ ըստ արեւմտեայց՝ խռովութիւնը Յիսուսի բերնէն բրդաւ. վասն զի խաղաղութեան ընդդիմակը խռովութիւնն է, որ առանց աստուածաբանութեան ալ ինքնին կը հասկըցուի։ Այս խռովութիւնն ինչ եղանակաւ պիտի սիսի եւ շարունակէ։ Բաժանմամբ։ «Զի եղեցին յայսմհետ
«տէ հինգ 'ի տան միում բաժանեալք,
«երեքն յերկուց, եւ երկուքն յերից։
«Բաժանեսցի հայր յորդւոյ եւ որդի
«'ի հօրէ, մայր 'ի դստերէ եւ դուստր 'ի
«մօրէ, սկեսուր 'ի հարսնէ, եւ հարսն 'ի
«սկեսրէ իւրմէ։» Հոս Մէճմուան հարսն բառն ալ յատկապէս մեղի նշանակել տալու համար նոտր գիրով տպեր է, անշուշտ կարծելով թէ, հարսը կեսուրջը հետ կը կարգուի, կամ Մշեցիք հարսը կեսուրջմէն զատած ըլլալնուն համար ծեծկուեր են։

Ինչ եւ իցէ, ահաւասիկ բաժանումն սկսաւ. ամէն մարդ, արք եւ կանայք, մեծ ու պզտիկ, գլուխնին առեր մէյմէկ դի կերթան, ընտանիքը լքմեցաւ, ընկերութիւնը ցրուեցաւ, եւ առաքելոց վերջինը չմեռաւ, մարդկային ազգին վախճանը պիտի տեսնայ։ Բայց, մէյ մը, Յիսուս բանին վերջն ուր երթալիքը գուշակելով, ճամբան կանգ առեր, Բաւեսոյ այր 'ի քնոջէ, ե- կին յարեն ի-րմէ չէ ըսեր. եւ ըստ այսմ, արեւմտեայց բազմաբանութեան բոլոր ծախքը, եւ մասնաւորապէս Մէճմուայինն ալ դլխովին պարապը դացած է. վասն զի, խնդիրն երիկ կընիկ իրարմէ զատելու վրայ ըլլալով, հոս Յիսուս կամք չիտալէն զատ, անդին ալ՝ «Զոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի մեկնեսցէ,» ըսեր է։ Երկրորդ, հարսն ինչ կցորդութիւն ունի կեսուրջը հետ, որ պէտք ըլլայ նէ քայուի եւ բաժնուի. մայր, դուստր, հայր, որդի, բնական եւ արհնական կապանք իրարու կապուած են, եւ բաժնուին նէ, բնութեան կապանքն է որ պիտի խզի։ Երբոր արհնակցաց մասնատութեան մէջ կին մը կը յիշուի, որ իր հարսին հետ բարոյական կցորդութիւն մը միայն ունի, ըսել է որ բաժանումն ընդհանուր բարոյական է։ Է՞, թէ չէ արդեօք։

Հաւասիկ հոս է, որ միջին դարու աստուածաբանութիւնը ի ըսելով մէջ մտնայ նէ, ոչ վէճին վերջը կուգայ, եւ ոչ մեկնութեան քառածալ հատորներուն։ Հերոնիմոսի օրէն մինչեւ Մխիթար սեբաստացին, եւ անկէ ալ մինչեւ Լունիվէռ օրագրին վախճանը, քրիստոնեայ մը թէ որ շարունակ ապրած ըլլար սուր յիշողութիւնով մը զինեալ, չէր կրնար՝ օրը եօթանասուն ժամ կարդալով, սուրբ գրոց վրայ դիզուած անիմանալի եւ անտեղի մատենից վերջն առնել, եւ ինչ ըսելնին հասկընալ. վասն զի տրա-

Նաբոլիէն եկած լուրերն ալ խիստ տխուր կերպով կը նկարագրեն յիշեալ մայրաքաղաքին վիճակը։

Ժողովուրդը մեծ իրարանցումի մէջ է եւ մօտալուտ անցքերու ակնկալութիւնը սարսափ ձգած է ամենուն սրտին մէջ։

Հօրքերն ալ վերջին ծայր՝ վհատած են, եւ Սիկիլիայի վերջին անցքերն անոնց գաղափարը բոլորովին փոխեր են։

Թագաւորը՝ Ռուլէրմօէն Նաբոլի դարձած ու հիւանդանոցներուն մէջ դարմանված վիրաւոր զօրականներուն այցելութեան երթալով, զինուորները պարզմտութեամբ սա խօսքերն ըսեր են իրեն։ «Ա՛ն հվատա՛ տէր, Կարիպալտին քեզի տեղակալ ըրէ, քաջ եւ բարի մարդ է։ վասն զի ան միայն մեզի հայ տուաւ եւ բժիշկներ ու դեղեր խրկեց»։

Կըսվի թէ Թագաւորը Սիկիլիայի Նաբոլեթան զօրաց հրամանատարութիւն ընող Լանձա եւ Լէթիձա զօրապետներն եւ ուրիշ երեք զօրապետ պաշտօնէ ձգելով՝ աքսորեր է։

—o—

Նաբոլիէն յունիս 15/27 թուով եկած հեռագրական լուր մը կը ծանուցանէ թէ Նաբոլի Թագաւորը Սարտենիայի տէրութեան սահմանադրութեանը յար եւ նման ազատամիտ սահմանադրութիւն մը եւ իտալական երեք գունով դրօշակն ընդուներ է եւ Սարտենիայի հետ ալ բարեկամական դաշնադրութիւն մը ընել առաջարկեր է։

Սիկիլեացւոց ալ կատարեալ ներում շնորհելով՝ կղզւոյն կառավարութիւնը փոխարքայի մը յանձնելու խօսք տուեր է։

Նաբոլի մէջ խռովութիւն եղեր է, բայց շուտով զսպվեր է, եւ քաղաքը

մաքանութենէ զուրկ, քիմքն ու կիրքն է դրոյը։ Տրամաբանութիւն, քերականութիւն, եւ պատմական հմտութիւն ողջմտութեամբ հանդերձ, ահաւասիկ ինչ եւ իցէ բնագիր բացատրելու՝ պարզելու՝ մեկնաբանելու եւ ստուգելու երկնապարգեւ հնարքն ու միջոցները։ Ասոնցմէ զո՞ւրկ ես։ Էյ աղէկ, բան չունիս նէ՝ գնա քառասուն տարի կռնակդ Պատրիկանի պատին տալով մեկնութիւն գրելու զբաղէ, արեւը մարը մտածին պէս խորհածներդ ալ գրածներդ ալ խաւարին մէջ կը կորնչին կերթան։ Ուրեմն է՞, թէ չէ։ (վերի հարցմունքներս է որ կը կրկնենք։) Նայինք։

«Եղեցին բաժանելք ի դան դոմ։» Ըստ քերականութեան, բաժնուողները դոմնէն դոմս չեն եւլար կոր։ Ատուածարանէ, ցնորաբանէ, պոռա, կանչէ, գլուխդ պատէ պատ՝ քարէ քար դարկ, ճան դոմ-ընարան եմ։ մոռ դոմ աղաղակէ, բաժնուողները տանը մէջն են, եւ թէպէտ առ այժմ չենք գիտեր թէ ինչ բանի վրայ պիտի երկպառակին, բայց ինչ որ է նէ, տանը մէջ ամբոխուած են, եւ ձաներնին մարդ չելլեսեր կոր դուրսէն։ Կուզեսնէ, քեզի շնորհում մը ալ ընենք, որովհետեւ հինգ հոգին տանը մէջ բաժնուած կըսուի կոր, հինգն ալ զատ մէյմէկ սենեակի մէջ ցրուենք։ Բայց ասանկով ալ տակաւին, մեր մշեցի հարանուին իր երկանը տուն՝ Պարապետ փաթերային տունը տանելու համար, շատ հաց ու պանիր, եւ վերջապէս աւեարանին դէմ ալ յայտ յանդիման ապստամբիլ պէտք է։

Արդ, երբոր բաժանելք ըստ քերականութեան տանը յարկին տակ միաժողով կեցեր մնացեր ենք, ըստ տրամաբանութեան ալ ակներեւ կը տեսնուի, որ բաժանումն անձնական չէ, իմացական, կամ թէ ըսենք, մտաւորական է։ այսինքն, ըստ գաղափարաց՝ ըստ իմաստից՝ ըստ դատմանց՝ ըստ գիտակցութեանց՝ ըստ համոզմանց, վերջապէս ըստ հաւատոց։ Ահաւասիկ գաղափարաց աշխարհին մէջ Քրիստոսի ձգած խռովութիւնը, որ մարդիկ քննութեան առաջնորդելով՝ անբանութեան դատապարտութենէն ազատեց, անձնիշխանութեան եւ բանականութեան ազատութիւնն ու ծայրագոյն պատիւն իրենց վերսին տուաւ, եւ դարէ դար՝ յառաջադիմութենէ յառաջադիմութիւն տանելով, մինչեւ գաղղեական պանծալի յեղափոխութիւնը հասցուց։

Իմերայ այսր ամենայնի, Մէհմուայի շնորհումն մէն ալ ընելով, տանը մարդիկը քաշենք դուրս հանենք, հոգւով մարմնով իրարմէ բաժանենք։ Բայց ինչու։ ինչ պատճառաւ այս անձինքն իրարմէ պիտի մեկնին երթան։ Ա՛երի ըսածներնուս յայտնի է, որ Քրիստոսի բերած եւ քարոզած հաւատքին պատճառաւը։ Ըսել է որ, այս բաժանումը հեթանոսաց մէջ լինալու էր։ եւ մինչեւ ցայս օր ձգողներն ալ՝ կըսնանէ, հեթանոսաց մէջ ձգելու են։ Էյ աղէկ, արդեօք Հայերը Մէհմուայէն եւ իր վարդապետներէն պակաս քրիստոնեայ են։ կամ թէ ըսեմ, աւետարանին հարազատ եկեղեցին փարիսեցւոյ լրբութեամբ թշնամանողներէն աւելի՞ հեթանոս են։ Հազար հինգ հարիւր տարիէ՝ ի վեր քրիստոնեայ ըլլալով ըլլալով դեռ չեղանք։ եւ ճշ

պիտի ըլլանք արդեօք։

Կը թուի թէ քրիստոնէութիւնիս չեն ժխտեր, եւ մեզ իբրեւ քրիստոնեայ՝ ամէնէն մարդասէրն ու առատաձիրը կը համարին, եւ նոյն մարդասիրութիւնիս կէս ծաղրաբանութիւնով մը մեղմ յիշեցունելով՝ նայէ ինչ կըսեն։ «Այն քրիստոնեան, որ իր հետեւած «եկեղեցիէն եկած ու ուրիշ եկեղեցի դա«ցած տեսնն իր հոգւոյն վասնդ մը չը«տեսնար, անիկայ իրմէ զատուողին վը«րայ կատղելուն տեղը, ամէնուն մէկէն «չերթալուն զարմանալու է[1]։» Ես կը զարմանամ մանաւանդ թէ, վարունգներն ու կապիկներն ինչու՞ մինչեւ հիմայ լեզու չեն եկած։ վասն զի վերջապէս բնութեան այդ անհատներն ալ ոչ ասկէ պակաս կրնային տրամաբանել, եւ ոչ ասկէ աւելի մեղ յուսահատեցունել մարդկային բանականութեան վրայ։ Փաստ է աս, թէոփիլէ, թէ յարդ, որ մեղի կերցունելու կուտան մեր վարպետները։ Ասանկ անտեղի մտածութեանց՝ եւ ասանկ անիմաստ առարկութեանց պատասխանելու համար՝ գրիչ մը կրնայ Ովրատիոսի եւ Յորնաղեոնը թողուլ, եւ Պատոնի բերանը գործածել։ Արդարեւ, ոչ։

Մենք չեմեմնք որ ամէնուն ալ օրինաւոր ամուսնութիւնը սուրբ է։ էյ աղէկ, անտարբերութեամբ փոփոխենք ուրեմն օրսկատաններնիս ամէն իրիկու։ Բայց բանն ասկէ աւելի դժուարին վիճակի մէջ է։ Ես կը լսեմ, որ «Ողջոյն տուք միմեանց՝ ի համբոյր սրբութեան» կըսէ սարկաւագը։ ես ալ կուզեմ, որ եղբայներս համբուրեմ։ Բայց երբոր քովս

---

[1] Մէհմուա. 336։

«Մեր օգոստափառ Տէրն ու Աստուածը իւր ամէն կարգի հպատակներուն վրայ առանց կրօնի եւ ազգի խտրութեան ունեցած առատաձիր խնամքը փափաքելով որ Աստուածներն Նախախնամութենէն իր իշխանութեանը ներքեւ գրված ամէն ժողովրդոց բարեկեցութիւնն ու երջանկութիւնը օր ըստ օրէ աւելնայ, օրինաց առջեւ հաւասար ճանչցված իր ամէն հպատակներուն կատարեալ իրաւունք մատակարարելու համար հանած կայսերական հրամանագիրներուն գործադրութիւնը արգիլող կամ ուշացնող խոչընդոտները վերնան, հասարակաց անդորրութիւնն ու ապահովութիւնը հաստատ մնայ եւ իր ամէն ժողովրդոց բարեկեցութիւնն ու յաջողութիւնը օրէ օր ածի, Նորին կայսերական վեհափառութիւնն իր այս հայրական զգացումներէն շարժեալ՝ հաճեցաւ հրաման ընել ինձի որ անձամբ ձեր մէջը դամ եւ ձեր վիճակը մանրամասնաբար քննեմ հասկընամ։

Կը հասկընաք որ ինձի անհնար կըլլայ վեհափառ Ինքնակալին ինձի յանձնած պաշտօնին կարեւոր նպատակը ձեռք բերել, թէ որ դուք նոյն պաշտօնին կատարմանը մասին ինձի չօգնէք։ Իւրաքանչիւրը հասկընալ նաեւ որ ձեզնէ խնդրածդ ծառայութիւնս՝ միայն ձեր արդարախոհ անկեղծութիւնն է, որով ձեզ կը հրաւիրեմ ամենայն ազատութեամբ եւ առանց ամենափոքր երկիւղի ինձի դիմել, թէ՛ ուղղակի եւ թէ՛ անուղղակի, թէ՛ հրապարակաւ եւ թէ՛ առանձնակի, եւ յայտնել ինձի ձեր որ եւ իցէ հիմնաւոր գանգատները որ ունենաք թէ՛ տէրութեան գործակալներու եւ թէ ուրիշ՛ եւ իցէ անձանց դէմ, համոզված ըլլալով, որ այս կերպ գանգատները՝ երբոր արդար ու հիմնաւոր են՝ յօժարափոյթ ընդունելութիւն պիտի գտնեն ինձմէ։

Հարկաւոր դատեցի ձեր յատուկ ուշադրութիւնը հրաւիրել, որ ձեր գանգատները յայտնելու ժամանակնիդ՝ ուղղութեան ու անկեղծութեան սկզբունքներէն չի շեղիք. եւ այս կէտն անոր համար կը պնդեմ, որ ձեր մէջէն ոմանք՝ զանազան նիւթոց վրայ իրենց հարցմունքը ըրած ժամանակ՝ անանկ երեւցաւ ինձի թէ ճշմարտութիւնը ծածկել կուզէին՝ վախնալ ձեւացընելով, եւ այնպիսի պատճառանքներ յառաջ բերելով՝ որոնք բարի եւ հայրենասէր քաղաքացիի մը պարտաւորութիւններուն հետ չեն կրնար համաձայնիլ։

Պէտք չունիմ նաեւ ձեզի ըսելու թէ կիրքը չար խրատատու մըն է։ Ուրեմն միացէք ամենքդ ալ իբրեւ բարի եղբայրներ ու հայրենակիցներ, եւ այս միաբանասէր զգացմունքներով վառված՝ դարձ մը ըրէք ինքզինքնուդ վրայ, լսեմ քննեցէք ձեր վիճակը եւ ինձի ճիշդ տեղեկութիւն մը տուէք՝ թէ՛ միաբանութեամբ եւ թէ՛ զատ զատ՝ ձեր դանդատներուն, ձեր խնդիրներուն եւ ձեր պիտոյիցը վրայ, վստահ ըլլալով որ կատարեալ հաւասարութեան օրինօք իրաւունք պիտի ըլլայ ձեզ։

Գիտնալու էք որ Թայնա բառը անխախտ կերպով վեհափառ Ինքնակալին ամէն հպատակներուն համար կրսվի, եւ որ եւ իցէ ազգի մը համար ըս ելլու ըլլայ՝ նուաստացուցիչ միտք մը չի պարունակեր։ Այս բառը հոգնշանակելով՝ Օսմանեան ամէն հպատակներուն համար կը գործածվի, հասկրցընելու համար թէ զանոնք պէտք է խնամել՝ ինչպէս որ հովիւն իր հօտը կը խնամէ։ Սակայն ամէն ազգի մէջ կը գտնըվին ոգէտ, մոլի կամ գէշ մարդիկ, որոնք կամ տգիտութեամբ կամ իրենց բարուց գէշութեամբը վեհափառ Ինքնակալին բարեսէր գիտաւորութեանը հակառակ կը վարվին։ Ասոնք բացառութիւններ են, որոնք որչափ եւ քիչ ըլլան՝ պէտք է ցաւելով ճանչնանք, եւ ամէն ազգ՝ մի եւ նոյն հոգւով վառված՝ պէտք է աշխատի որ այնպիսի անձինքն աւելի քիչցընէ՝ վեհափառ Ինքնակալին հայրական գիտաւորութիւններուն դէմ վարվելու յանդգնողները իր մէջէն հեռացընելով։

Տաճիկ հպատակները՝ իրենց կրօնին պատուիրանաց համեմատ՝ պէտք է պաշտպանեն ու պահպանեն տաճիկ չեղող հպատակաց կեանքը ստացուածքն ու պատիւը՝ իրենց կենացը ստացուածոցը եւ պատուոյն պէս։ Այս կրօնական պատուէրը միաբերանաւն մէջ գնելով՝ իրենց պարտք պիտի սեպեն անոր ճշդիւ գործադրութեանը հսկել, եւ ազգային պատուոյ կէտ մը պիտի համարին՝ մարդկային ընկերութեան այս հիմնական սկզբանց հակառակ վարուողներուն դէմ դատախազ կանգնիլ՝ թէ եւ այն անձինքը կրօնական պաշտօնի մը տեր ալ եղած ըլլան։ Այսպէս պէտք է վարվին նաեւ տաճիկ չեղող հպատակներն ալ, նոյն սկզբունքը պէտք է իրենց առաջնորդ բռնեն իրենց տաճիկ հայրենակիցներուն նկատմամբ, եւ առանկ պէտք է ապրին բարի ու կատարեալ համաձայնութեամբ մը՝ որ ամենէն ապահով երաշխաւոր

մաքանութենէ զուրկ, քիմքն ու կիրքն է դրոյը։ Տրամաբանութիւն, քերականութիւն, եւ պատմական հմտութիւն ողջմտութեամբ հանդերձ, ահաւասիկ ինչ եւ իցէ բնագիր բացատրելու՝ պարզելու՝ մեկնաբանելու եւ ստուգելու երկնապարգեւ հնարքն ու միջոցները։ Ասոնցմէ զո՞ւրկ ես։ Էյ աղէկ, բան չունիս նէ՝ գնա քառասուն տարի կռնակդ Պատրիկանի պատին տալով մեկնութիւն գրելու զբաղէ, արեւը մարը մտածին պէս խորհածներդ ալ գրածներդ ալ խաւարին մէջ կը կորնչին կերթան։ Ուրեմն է՞, թէ չէ։ (վերի հարցմունքներս է որ կը կրկնենք։) Նայինք։

«Եղեցին բաժանելք ի դան դոմ։» Ըստ քերականութեան, բաժնուողները դոմնէն դոմս չեն եւլար կոր։ Ատուածարանէ, ցնորաբանէ, պոռա, կանչէ, գլուխդ պատէ պատ՝ քարէ քար դարկ, ճան դոմ-ընարան եմ։ մոռ դոմ աղաղակէ, բաժնուողները տանը մէջն են, եւ թէպէտ առ այժմ չենք գիտեր թէ ինչ բանի վրայ պիտի երկպառակին, բայց ինչ որ է նէ, տանը մէջ ամբոխուած են, եւ ձաներնին մարդ չելլեսեր կոր դուրսէն։ Կուզեսնէ, քեզի շնորհում մը ալ ընենք, որովհետեւ հինգ հոգին տանը մէջ բաժնուած կըսուի կոր, հինգն ալ զատ մէյմէկ սենեակի մէջ ցրուենք։ Բայց ասանկով ալ տակաւին, մեր մշեցի հարանուին իր երկանը տուն՝ Պարապետ փաթերային տունը տանելու համար, շատ հաց ու պանիր, եւ վերջապէս աւեարանին դէմ ալ յայտ յանդիման ապստամբիլ պէտք է։

Արդ, երբոր բաժանելք ըստ քերականութեան տանը յարկին տակ միաժողով կեցեր մնացեր ենք, ըստ տրամաբանութեան ալ ակներեւ կը տեսնուի, որ բաժանումն անձնական չէ, իմացական, կամ թէ ըսենք, մտաւորական է։ այսինքն, ըստ գաղափարաց՝ ըստ իմաստից՝ ըստ դատմանց՝ ըստ գիտակցութեանց՝ ըստ համոզմանց, վերջապէս ըստ հաւատոց։ Ահաւասիկ գաղափարաց աշխարհին մէջ Քրիստոսի ձգած խռովութիւնը, որ մարդիկ քննութեան առաջնորդելով՝ անբանութեան դատապարտութենէն ազատեց, անձնիշխանութեան եւ բանականութեան ազատութիւնն ու ծայրագոյն պատիւն իրենց վերսին տուաւ, եւ դարէ դար՝ յառաջադիմութենէ յառաջադիմութիւն տանելով, մինչեւ գաղղեական պանծալի յեղափոխութիւնը հասցուց։

Իմերայ այսր ամենայնի, Մէհմուայի շնորհումն մէն ալ ընելով, տանը մարդիկը քաշենք դուրս հանենք, հոգւով մարմնով իրարմէ բաժանենք։ Բայց ինչու։ ինչ պատճառաւ այս անձինքն իրարմէ պիտի մեկնին երթան։ Ա՛երի ըսածներնուս յայտնի է, որ Քրիստոսի բերած եւ քարոզած հաւատքին պատճառաւը։ Ըսել է որ, այս բաժանումը հեթանոսաց մէջ լինալու էր։ եւ մինչեւ ցայս օր ձգողներն ալ՝ կըսնանէ, հեթանոսաց մէջ ձգելու են։ Էյ աղէկ, արդեօք Հայերը Մէհմուայէն եւ իր վարդապետներէն պակաս քրիստոնեայ են։ կամ թէ ըսեմ, աւետարանին հարազատ եկեղեցին փարիսեցւոյ լրբութեամբ թշնամանողներէն աւելի՞ հեթանոս են։ Հազար հինգ հարիւր տարիէ՝ ի վեր քրիստոնեայ ըլլալով ըլլալով դեռ չեղանք։ եւ ճշ

կեցողը Այէնէ եւ միանդամայն բորոտ, ինչպէս կըսնամ ես անիկայ համբուրել, առանց իր ոճիրէն եւ ախտէն սոսկալու, եւ առանց իր ախտացեալ երեսէն դարշելու։ Մէկ խօսքով. ամէն շապիկ կըտաւէ կըլլայ, եւ թափիէն ալ՝ ի սկզբան անիկայ կը մաքրէ եւ ձեռն պէս կ՝սպիտակցունէ։ Բայց երբոր մէկն իր շապիկըն արիւնը թաթխելէն ետեւ ինձի՞ կը մատուցանէ, ես անիկայ հարկաւ կը մերժեմ. սակայն առանց ասոր ալ ինչ հարկ կայ ինձի ուրիշին շապիկը հագնելու, երբոր ես մերկ չեմ։

Թէ որ քու բաղձանքդ անկեղծաբար եւ կարեկցարար մերկ զգեցուցանել է նէ, չորս դիդ մերկ մարդկամբ լեցունէ. չեմ տեսնար հեթանոսները։ Լուսաւորչական Հայ մը, որ քրիստոնեայ է, եւ էջմիածնայ եմ կրսէ, անիկայ նորէն քրիստոնեայ ընել ուզելը, իր քրիստոնէութիւնն իրեն ուրացունել տալ, եւ հեթանոս ընել է. դուն հեթանոսը քրիստոնեայ ընելուդ տեղը քրիստոնեան հեթանոսացունել կուզես։ Բայց դադարինք ասկէ աւելի հարցաքանելէ անանկ անձ մը, որ ուրիշներուն զգածմանցը թարգմանութիւն ընելով, առաջին անգամ իր զգածմանցը դէմ անգիտաբար գրեր է անանկնութիւն մը վրայ, որ իր գրչէն շատ ընտել չէ։ Այդ թէ ոչ, ինչպէս մեկնենք, որ Մէհմուայի ողջամիտ գրիչն ինքնաբար գրած ըլլայ բոլոր այս անտեղութիւնները, եւ վերջն ալ իբրեւ կնիք խաստութեան սա խօսքերն առջեւնիս դնէ։ «Արեւմտեան եկեղեցին Արեւելքի «քէն բնաւ վախ չունի. արեւելքն ա«ր եւմուարէն վախ ունի նէ, դուռները

պիտի ըլլանք արդեօք։

Կը թուի թէ քրիստոնէութիւնիս չեն ժխտեր, եւ մեզ իբրեւ քրիստոնեայ՝ ամէնէն մարդասէրն ու առատաձիրը կը համարին, եւ նոյն մարդասիրութիւնիս կէս ծաղրաբանութիւնով մը մեղմ յիշեցունելով՝ նայէ ինչ կըսեն։ «Այն քրիստոնեան, որ իր հետեւած «եկեղեցիէն եկած ու ուրիշ եկեղեցի դա«ցած տեսնն իր հոգւոյն վասնդ մը չը«տեսնար, անիկայ իրմէ զատուողին վը«րայ կատղելուն տեղը, ամէնուն մէկէն «չերթալուն զարմանալու է[1]։» Ես կը զարմանամ մանաւանդ թէ, վարունգներն ու կապիկներն ինչու՞ մինչեւ հիմայ լեզու չեն եկած։ վասն զի վերջապէս բնութեան այդ անհատներն ալ ոչ ասկէ պակաս կրնային տրամաբանել, եւ ոչ ասկէ աւելի մեղ յուսահատեցունել մարդկային բանականութեան վրայ։ Փաստ է աս, թէոփիլէ, թէ յարդ, որ մեղի կերցունելու կուտան մեր վարպետները։ Ասանկ անտեղի մտածութեանց՝ եւ ասանկ անիմաստ առարկութեանց պատասխանելու համար՝ գրիչ մը կրնայ Ովրատիոսի եւ Յորնաղեոնը թողուլ, եւ Պատոնի բերանը գործածել։ Արդարեւ, ոչ։

Մենք չեմեմնք որ ամէնուն ալ օրինաւոր ամուսնութիւնը սուրբ է։ էյ աղէկ, անտարբերութեամբ փոփոխենք ուրեմն օրսկատաններնիս ամէն իրիկու։ Բայց բանն ասկէ աւելի դժուարին վիճակի մէջ է։ Ես կը լսեմ, որ «Ողջոյն տուք միմեանց՝ ի համբոյր սրբութեան» կըսէ սարկաւագը. ես ալ կուզեմ, որ եղբայներս համբուրեմ։ Բայց երբոր քովս

---

[1] Մէհմուա. 336։

Պէտք չունիմ նաեւ ձեզի ըսելու թէ կիրքը չար խրատատու մըն է։ Ուրեմն միացէք ամենքդ ալ իբրեւ բարի եղբայրներ ու հայրենակիցներ, եւ այս միաբանասէր զգացմունքներով վառված՝ դարձ մը ըրէք ինքզինքնուդ վրայ, լսեմ քննեցէք ձեր վիճակը եւ ինձի ճիշդ տեղեկութիւն մը տուէք՝ թէ՛ միաբանութեամբ եւ թէ՛ զատ զատ՝ ձեր դանդատներուն, ձեր խնդիրներուն եւ ձեր պիտոյիցը վրայ, վստահ ըլլալով որ կատարեալ հաւասարութեան օրինօք իրաւունք պիտի ըլլայ ձեզ։

Գիտնալու էք որ Թայնա բառը անխախտ կերպով վեհափառ Ինքնակալին ամէն հպատակներուն համար կրսվի, եւ որ եւ իցէ ազգի մը համար ըս ելլու ըլլայ՝ նուաստացուցիչ միտք մը չի պարունակեր։ Այս բառը հոգնշանակելով՝ Օսմանեան ամէն հպատակներուն համար կը գործածվի, հասկրցընելու համար թէ զանոնք պէտք է խնամել՝ ինչպէս որ հովիւն իր հօտը կը խնամէ։ Սակայն ամէն ազգի մէջ կը գտնըվին ոգէտ, մոլի կամ գէշ մարդիկ, որոնք կամ տգիտութեամբ կամ իրենց բարուց գէշութեամբը վեհափառ Ինքնակալին բարեսէր գիտաւորութեանը հակառակ կը վարվին։ Ասոնք բացառութիւններ են, որոնք որչափ եւ քիչ ըլլան՝ պէտք է ցաւելով ճանչնանք, եւ ամէն ազգ՝ մի եւ նոյն հոգւով վառված՝ պէտք է աշխատի որ այնպիսի անձինքն աւելի քիչցընէ՝ վեհափառ Ինքնակալին հայրական գիտաւորութիւններուն դէմ վարվելու յանդգնողները իր մէջէն հեռացընելով։

Տաճիկ հպատակները՝ իրենց կրօնին պատուիրանաց համեմատ՝ պէտք է պաշտպանեն ու պահպանեն տաճիկ չեղող հպատակաց կեանքը ստացուածքն ու պատիւը՝ իրենց կենացը ստացուածոցը եւ պատուոյն պէս։ Այս կրօնական պատուէրը միաբերանաւն մէջ գնելով՝ իրենց պարտք պիտի սեպեն անոր ճշդիւ գործադրութեանը հսկել, եւ ազգային պատուոյ կէտ մը պիտի համարին՝ մարդկային ընկերութեան այս հիմնական սկզբանց հակառակ վարուողներուն դէմ դատախազ կանգնիլ՝ թէ եւ այն անձինքը կրօնական պաշտօնի մը տեր ալ եղած ըլլան։ Այսպէս պէտք է վարվին նաեւ տաճիկ չեղող հպատակներն ալ, նոյն սկզբունքը պէտք է իրենց առաջնորդ բռնեն իրենց տաճիկ հայրենակիցներուն նկատմամբ, եւ առանկ պէտք է ապրին բարի ու կատարեալ համաձայնութեամբ մը՝ որ ամենէն ապահով երաշխաւոր

բութիւնն է իրենց երջանկութեանն ու ընդհանուր յաջողութեանը։

Տաճիկ հպատակները լաւ կը հասկնան որ իրենք կրօնական մասին միայն կը տարբերին տաճիկ չեղող հպատակներէն, եւ կրօնքը միայն դիրենք կը զատէ կրօնի պաշտաման նուիրեալ տեղերուն մէջ, եւ կրօնից ազատ պաշտամունքն ալ պէտք է՝ի գործ դրվի եւ յարգվի՝ ամէն կրօնքի եղող հպատակաց փոխադարձ պաշտպանութեամբը։ Ուստի, տաճիկ չեղող հպատակներն ալ պէտք է նոյնպէս հասկնան իրենց դիրքը տաճիկ հպատակաց նկատմամբ, եւ կրօնքին դրած խարութենէն դուրս՝ ինքզինքնին անոնց հաւասար համարին, փոխադարձաբար օգնեն իրարու, եւ ամենքն ալ իրենց հաւասար հայրենեաց օգտին աշխատին։

Խսի ձեզ, թէ ես վեհափառ Ինքնակալին բարձր հրամանաւը եկած եմ՝ իր հայրական դիտաւորութիւնները ձեզ յայտնելու, ձեր գանգատներն ու բողոքները մտիկ ընելու եւ անոնց դարման տանելու։ Ինծի յանձնված պաշտօնը բժիշկի պաշտօնին կը նմանի, որ մինչեւ ախտաւորի մը հիւանդութիւնը լաւ մը չքննէ ու չհասկընայ՝ դեղ չիրնար տալ։ Սոր համար նորէն անդամ մըն ալ կը հրաւիրեմ ձեզ որ կատարեալ ազատութեամբ եւ անկեղծութեամբ ինծի հասկընէք ձեր անձնական եւ հասարակաց գործերուն վիճակը, որպէս զի ես ալ կարող ըլլամ վեհափառ Ինքնակալին առատագութ ակնկալութեանը պատասխանելու եւ իմ վայ դրած վստահութեան բարձր պատիւն արդարացընելու։

—o—

Տէրութեան եկամտից եւ ծախուց կանոնաւորութեանը հսկելու համար հաստատված Համարակալութեան ժողովն անցեալ չորեքշաբթի օրը արքունի փողերանոցը գումարվեցաւ բարձրապատիւ Մէհմէտ Բիւշրի փաշայի նախագահութեամբը։ Յիշեալ ժողովին ներկայ էին նաեւ. վեսմատայլ Ֆուատ փաշան, վեսմ. Մուխթար փաշան, Բլօկ մարքիզը, Մ. Ֆալքօնէ եւ Մ. Լաքէնպախէր։

Համարակալութեան ժողովին գումարման տեղն արքունի փողերանոցը պիտի ըլլայ։

—o—

Մայրաքաղաքիս յունաց Պէյնիոլլուգիրը կը ծանուցանէ թէ անցեալ շաբաթ օրը յունաց ազգային ժողովը դուսմարվելով՝ Պատրիարքական ընտրութեան մասին Բ. Դրան ըրած առաջարկութիւնն ընդունելի է. այսինքն Պատրիարք ընտրվելու համար առաջարկված եպիսկոպոսներուն ցանկը նախ Բ. Դուռը պիտի քննէ, եւ ապա Ս. Սինոդը նշանակեալ երեք եպիսկոպոսներէն մէկը քուէով պիտի ընտրէ։

Այս որոշման վրայ ազգային ժողովը տեղեկագիր մը շիներ է, որուն մէջ նաեւ կը խնդրէ եղեր որ Պատրիարքն այս կերպով ընտրվելէն եաեւ՝ անմիջապէս կրօնական արարողութիւնը կատարվի եւ Պատրիարքական աթոռը նստի՝ առանց վերստին Բ. Դրան հաւանութեանը սպասելու։

Այս տեղեկագիրը երկու բարձրաստիճան եկեղեցականներէ եւ չորս աշխարհական երեւելիներէ բաղկացեալ պատգամաւորութեան մը ձեռօք անցեալ երկուշաբթի օրը վեսմատայլ Ֆուատ փաշային ներկայանալով, Նորին վեսմութիւնը խոստացեր է նախորդ Պատրիարքին հրաժարականն ընդունվիլը քիչ օրէն ծանուցանելու, որպէս զի Ս. Սինոդը կարենայ տեղապահ մը կարգելով նոր Պատրիարքին ընտրութեանը զբաղիլ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգային սահմանադրութեան առաջին գործադրելի կէտը՝ կամ Ազգային կեդրոնական վարչութեան հիմը՝ որմէ ազգային ամէն ժողովներն ու խորհուրդները եւ Ազգային Սահմանադրութեան ամէն որոշմադրութիւններուն գործադրութեան տարերքը պիտի ծնին, Ընդհանուր ժողովոյ կազմութիւնն ըլլալով, Ազգային Ս. ժամանակեայ Հաղարական ժողովն ամէն փոյթ եւ ջանք՝ի գործ դրած է Սահմանադրութեան այս առաջին եւ հիմնական կէտին շուտով գործադրութեանը համար։

Արդէն մայրաքաղաքիս թաղերուն շատին մէջ ազգային երեսփոխանաց ընտրութեան պատրաստութիւնները եղած են, եւ կը յուսացվի որ մինչեւ գալ շաբթու ընտրութիւններն ալ կը կատարվին։

—o—

Ազգային սահմանադրութեան ընդհանուր համաձայնութեամբ ընդունվիլն ու վաւերանալը՝ ինչպէս մայրաքաղաքիս հայ ժողովրդեան, անանկ ալ մեր դաւառաբնակ ազգայնոց մեծ ուրախութիւն պատճառած է, եւ ամենքնալ անհամբեր ոգւով անոր գործադրութեանը կսպասեն Ազգին ընդհանուր բարեկարգութեանն ու ճշմարիտ յառաջադիմութեան քաղցր յուսովը։

Մեր այս բաժին ապացոյց են մայրաքաղաքիս ազգայնոց ցուցուցած յօժարածոյթ ջանքն ու եռանդը երեսփոխանաց ընտրութիւններուն մէջ, եւ դուրսերէն առ ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքն եկած շնորհակալութեան գիրերը, որոց մէջէն մեր Վանեցի ազգայնոց բազմաթիւ ստորագրութեամբ խրկած նամակը ուշադրութեան արժանի ըլլալով, կը խոստանանք յաջորդ թիւերնուս մէջ հրատարակել։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբաթ օրը տաճկաց Գուրսան պայրամի տօն ըլլալով, Օդոստափառ Ինքնակալը առաւօտուն նաւով Թոփքապուի պալատը գնաց, եւ անկէց հանդիսիւ Սուլթան Ահմատի մզկիթը երթալով՝ կրօնական արարողութեանց ներկայ գտնուեցաւ։ Անկէց նորէն հանդիսիւ պալատը դարձաւ, ուր տերութեան բոլոր նախարարներն ու բարձրաստիճան պաշտօնատարները երթալով իրենց ծառայական յարգանքը մատուցին Ն. Բրին կայսերական վեհափառութեան։

— Կըսվի թէ Պէյօղլուի մէջ ընկերութիւն մը կազմվիր է հանրակառք (օմնիպիս) բանեցընելու Գալատէղի կամուրջէն մինչեւ Պէշիկթաշ, եւ Թասսիմէն մինչեւ Գալատէղի կամուրջը։

Արդէն կառքերն ապատրված են եղեր Փարիզ, եւ քիչ օրէն մայրաքաղաքս պիտի հասնին։

— Անցեալ հինգշաբթի՝ տեսչութիւնը Գալաթիա օտար տէրութեան հրապատակի մը տունը խուզարկութիւն ընելով՝ խելմը դողցված բաներ գտաւ; եւ մարդը բռնվելով՝ տեսչութեան դուռը բանտարկվեցաւ։

— Անցեալ ուրբաթ օր՝ տեսչութիւնը Պէյօղլուի մէջ յոյն գողմը բռնելով, անոր ըրած խոստովանութեամբն ու տուած տեղեկութիւններովը յաջողեցաւ ուրիշ բազմաթիւ գողեր ալ գըտնելու, որոց մէկը անցեալները հայ սեղանաւորի մը սենեակէն անգամանդ գողցողներուն ընկերն է եղեր։

— Մայրաքաղաքիս անգղիական Լէյտն-Էրալ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ կայսերական կառավարութիւնը՝ անշարժ ստացուածոց տէրերուն ու վարձակալներուն (քիրաճի) մէջ եղած յարաբերութիւնները կանոնաւորելու օրէնք մը պատրաստելու համար։ Պէտք է, որ անասնաբար դըպրոցներէն դուրս հանեն սուրբ գիրքը։ Պէտք է, որ սուրբ գրոց իմաստը մարդկային մտաց եւ իմացական ուժեամբ չըհասկըցուիր ըսեն. եւ հաւատան թէ; մարդկութիւնը խաբելու համար երկինքէն յատուկ շնորհ ընդունող ճիզուիթներուն խելքը միայն կը հասնի անոր։ Պէտք է, որ կուրաբար խոստովանին թէ Աստուած այն ընտրեալ խաբեբաներուն համար յատուկ լեզուով մը անոնց հետ միայն խօսեր է, եւ արժանի չէ համարեր, որ իր ըսածը ժողովուրդը հասկընայ։ Պէտք է, որ կարծեն թէ Աստուած հոգեկան հացը այս ազնուապետական Պուտայից պարգեւեր է, եւ ժողովուրդները անոնց սեղանէն ինկած փշուրները շան պէս ժողվող Փարիսայեր են։ Պէտք է վերջապէս դաւանիլ, որ երկու աստուած կայ, մէկը բանականութեան եւ իշխանութեան, որ սուրբ գրոց մեկնաբանութեան իրենց սեպհականող անհաւատներուն կը խնամարկէ, միւսն ալ՝ անբանութեան եւ նուաստութեան, որ սուրբ գրոց մատչելու անարժան ժողովրդեան բանականութիւնն ու կամքը կուրացընելու կը հոգէ։

Կարծեմ թէ, Մէհմէտայի երկրորդ վերիպան ալ ահա բաւականապէս ուղղագրեցինք։ Առաջիկայ յօդուածովնիս ալ մեացածներուն վրայ հակիրճ ակնարկութիւն մը ընելով պարտքերնիս կը լրմընցուցանենք։

Խ. Գ. Մէսէրեան։

22 յունիսի 1860. Փարիզ։

« թող ապէկ գոցէ, եւ պինդ կղպէ[1] ։ »

Ա՛հ. այլք ինչ կըսեն թող ըսեն, մենք կը սիրենք հաւատալ, որ Մէհմէտայի գրիչն ազգի մը դէմ ասանկ գրգռիչ եւ անհիմ մեծաբանութիւն ընելու ոչ տենչունի՝ ոչ ախորժ, եւ ոչ սովորութիւն. ուրիշն անոր բերնէն շաղփաղփեր է, առանց մտածելու թէ պատասխանը պատրաստ կեցած է, եւ կրնանք անպատուհաս իր ականջացը ընել տալ, ըսելով։- Էյ ապէկ, « Մէհմէտայի այս օրինաւոր պատուէրն « է, որ մենք արդէն գործադրելու հնա« զանդութիւնն ըրինք։ Ընդէ՞ր արեւ« մըտեաններն եկէք» արեւելականաց « մէկուն դուռը բռնաբարելով, յարձա« կողներն արժանապէս վանեցինք, եւ « դուռն ալ ամրափակեցինք։ Մէհմէտան « իր պատուէրն երկիւղածութեամբ կա« տարած ըլլալնուս համար նեղանալու « եւ գառնապէս գանգատելու տեղ չու« նի, միայն ապագան անցեալէն գուշակե« լու ազատութիւն ունի, եւայլն եւայլն։-

Կարծեմ թէ, Մուշի վէճին սկիզբէն վախճանը՝ (ըստ աւետարանական մասին,) այս քանի մը պարբերութիւններուս մէջ բովանդակեցինք։ Ինարանը Ղուկասու աւետարանին վերոյիշեալ հատուածն էր, որ Մէհմէտայի կապարձէն մեր կողմը յարձակեցաւ, եւ մենք ալ, գոնէ անանկ կը համարինք թէ արժանաւոր պատասխանները կշռեցինք ըստ աւետարանին, եւ ոչ ըստ այլ օրինաց դիրքի մը։ Թողունք մեր դրածները՝ որ հասարակութիւնը մասնաւոր հաճութեամբ ընթերցաւ, Միւնատի ըսուած տաճկահայ թերթն ալ այս բնարանին վրայ ապրիլի մէկի թուով յօդուած մը հրատարակած էր։ Միւնատին՝ մանաւանդ իր ընտրած ելզուին պատճառաւը, հայկական գրչաց կարգը մեծ նշոյլ եւ ճաճանչ մը արձակած չէ, եւ իր ոճն աւելի գեղջուկ է, քան թէ հարթ։ Դիտմամբ կրնանք այս դիտողութիւնը, որ գեղջուկ ողջամտութեան եւ ոստանիկ(շէհիրլի) կամ կիրթ իմաստակութեան տարբերութիւնը դիւրաւնշմարելն ընթերցողք քիչ մը եռքը։

Այս գեղջկական գրչին համեստ եւ քրիստոնէական փասաերն իրենց ճշմարտութեանը վրայ այնչափ ալ տառատ էին, որ հայր ու մայր անարդող երրայեցի որդւոց քարկոծութեան ատեն գլուխնին թափած քարերուն պէս, անդիտութեամբ եւ այլոց սադրանօքն աւետարանը բռնաբարող խեղճ Մէհմէտայի վրայ կարկտելով, Մէհմէտան շնչասպառ ինկաւ։ Ապրցոյց։ Ահա Մէհմէտայի խօսքերը։ « Միւնատին անանկ տղմուտի մը « մէջ ինկեր է, որ երթալով մէջը պի« տի թաղուի. ուստի մենք Միւնատի« յին եաեւէն չենք կրնար երթալ[1] ։ »

Ո՞ւր կերթաս ուրեմն՝ դասալիք զինուոր. կնիկս իզմէ զատելու համար քահանայութեան հակառակ քրմութիւն եւ աւետարանը կնաթողութեան դործիք կընես, քեզի Պօլսէն Փարիզ աւետարանը քրիստոնէաբար կը բացատրեն կոր։ Դու սկսած վէճիդ մէջ այլք եսեւէդ կուգան, դուն կը փախչիս, եւ « վէճին սահմանէն ելան, կոյր եւ ցած « հակառակասիրութեան սահմանը հա« սան » կըսես։ Մենք էինք վէճին սահմանէն ելողը, թէ դուն էիր խսպառ փախչողը։ Ինչպէս կրնաս ուրեմն մեր դէմն այս ամբաստանութիւնն ընել, եւ ինչպէս կը համարձակիս մանաւանդ ըսել թէ, « Տգէտները խաբելու համար « սուրբ գիրքը ստութիւններնուդ վկայ « բերիք[1] ։ Էյ ինչպէս. մեր ստութիւնները ձեր ճշմարտութեանցը հետ մենք ահա ամդամ մըն ալ իրենց վկայութիւններովը հանդերձ համեմատեցինք. աւետարանը հրաման կուտայ՝ կրիստոնէից տունները մինչեւ Ինիտարած աշխարհիքը՝ քրիստոնէութեան անուամբ վրդովելու, եւ մշեցի հարսնուկը փաթէրային տունը չորքոտանիի պէս աւանդ դնելու։

Կեցցէ ամօթխածութիւնը։ Այոց կնիկները ձեռունուս առնելու համար Այերն աւետարանով քրիստոնէութենէ հանելու աշխատողները ճշմարտութիւն խօսեր, եւ սուրբ գիրքն իրենց ճշմարտութեանը վրկայ բերեր են, եւ Այ դրիչներն ալ տգէտները խաբելու համար սուտ ըսեր են թէ, « Զոր աստուած զուգեաց՝ մարդի մի մեկնեսցէ։ » Կամ, « Կին մարմնոյ իւ« րում ոչ իշխէ, » եւայլն եւայլն։ Եւ ահաւասիկ (Մէհմէտայի՝ չէ խօսքերնիս,) այս աւետարանական ճշմարտութիւնները նոյն իսկ աւետարանաւ ստող աստուածամարտ խաբեբայներն են որ սուրբ գիրքը կը հասկընան, եւ մարդկութիւնն անասնացունելու, եւ մանկութիւնն անկամք ու շնչաւոր արձան շինելու աշխատող ամբարիշտներուն տրուեր է սուրբ գիրքը հասկընալու եւ մեկնելու առանձնաշնորհութիւնը եւ ժողովուրդները պէտք է՝ որ անոնց անսան։ Պէտք է, որ անոնց շրթամբքը կարդան սուրբ գրոց պատառները։ Պէտք է, որ անասնաբար դըպրոցներէն դուրս հանեն սուրբ գիրքը։ Պէտք է, որ սուրբ գրոց իմաստը մարդկային մտաց եւ իմացական ուժեամբ չըհասկըցուիր ըսեն. եւ հաւատան թէ; մարդկութիւնը խաբելու համար երկինքէն յատուկ շնորհ ընդունող ճիզուիթներուն խելքը միայն կը հասնի անոր։ Պէտք է, որ կուրաբար խոստովանին թէ Աստուած այն ընտրեալ խաբեբաներուն համար յատուկ լեզուով մը անոնց հետ միայն խօսեր է, եւ արժանի չէ համարեր, որ իր ըսածը ժողովուրդը հասկընայ։ Պէտք է, որ կարծեն թէ Աստուած հոգեկան հացը այս ազնուապետական Պուտայից պարգեւեր է, եւ ժողովուրդները անոնց սեղանէն ինկած փշուրները շան պէս ժողվող Փարիսայեր են։ Պէտք է վերջապէս դաւանիլ, որ երկու աստուած կայ, մէկը բանականութեան եւ իշխանութեան, որ սուրբ գրոց մեկնաբանութիւնն իրենց սեպհականող անհաւատներուն կը խնամարկէ, միւսն ալ՝ անբանութեան եւ նուաստութեան, որ սուրբ գրոց մատչելու անարժան ժողովրդեան բանականութիւնն ու կամքը կուրացընելու կը հոգէ։

Կարծեմ թէ, Մէհմէտայի երկրորդ վերիպան ալ ահա բաւականապէս ուղղագրեցինք։ Առաջիկայ յօդուածովնիս ալ մեացածներուն վրայ հակիրճ ակնարկութիւն մը ընելով պարտքերնիս կը լրմընցուցանենք։

Խ. Գ. Մէսէրեան։

22 յունիսի 1860. Փարիզ։

1 Մէհմ. 337։

1 Մէհմ. 341։

1 Մէհմ. 343։

տի հաստատէ։

Մինչեւ հիմա, տան մը, խանութի մը կամ՝ ուրիշ որ եւ իցէ անշարժ ըստացուածքի մը տէրը թէ որ վարձակալին հետ ըրած պայմանագրութիւնը (քօնթրաթ) աւրել ուզէր, իր ստացուածքը ուրիշի մը կը ծախէր սուտ իրաւ, եւ ասանկով վարձակալը դուրս կը ձրգվէր։ Եմանպէս տան մը կամ խանութի մը եւայլն տէրը մեռնէր կամ ստացուածքը վախճիքերթաբ նէ՝ պայմանագրութիւնը կաւրըվէր։ Այս անպատեհութիւնները պիտի վերնան այսուհետեւ։ Նոր հաստատվելիք կանոնով, վարձակալութեանց պայմանագրութիւնները չըպիտի կրնան աւրըվիլ մինչեւ իրենց պայմանաժամին լրանալը։ Պայմանագրութեանց վաւերացմանը համար վճարված տուրքն ալ հարիւրին երկուքի պիտի իջնայ եղեր։

— Կարինէն մեր արդոյ թղթակիցը լուր կուտայ թէ Բաղէշի (Պիթլիզ) մէջ գեանաշարժ ըլլալով՝ բնակիչները շատ վախցեր են՝, բայց բարերաղդաբար վնասը քիչ եղեր է։

Մշոյ առաջնորդ Դեր. Կարապետ վարդապետը՝ Մշեցի հայ կնոջ յափշտակութեան գործին պատճառաւ Կարին երթալով, ճամբան Խնուս հանդիպեր է, եւ հոն բողոքականութեան յարեալ ուրթուն հայ բնակիչները յորդորելով ու համոզելով՝ վերստին իրենց հայրենի եկեղեցին դարձուցեր է։

— Շքօտրայէն եկած վերջին լուրերէն կիմացվի որ Դարատաղցիները վերստին աւազակութեան սկսեր՝ Օսմանեան հողին վրայ յարձակումներ կընեն։ Քօլլաշիմանուն տաճկաբնակ գեղը կոխեր են, բայց բնակիչներն արիաբար դէմ դնելով զանոնք հալածեր են։ Սրուզաս գեղէն երեք չորս տաճիկ՝ Դարատաղի սահմանին մէջ իրենց ունեցած հողերուն վրայ ոչխար արածելու երթալով՝ Դարատաղցիներն անոնց վրայ յարձակեր՝ գաղանական անգթութեամբ ամենուն ալ գլուխը կտրեր են։

— Դաղղեոյ լրագիրներն համաձայն կը ծանուցանեն թէ շերամն այս տարի չէ յաջողեր Դաղղեոյ մէջ եւ ընդհանուր վհատութիւն մը տիրեր է մեռաքս հանողներուն վրայ։

Իտալեոյ մեծ մասին մէջ ալ շերամներն հիւանդանալով չեն յաջողեր։

— Օտէսայէն եկած լուրերն ալ կը ծանուցանեն, թէ Պէսարապիայի շատ կողմերը մարախ իյնալով հունձքերը մեծ վնաս կրեր են։

— Ընդղեոյ մէջ ժամանակէ մը՝ի վեր փորձեր կըլլային գետնին տակէն խողովակներու մէջէ օդաշարժ մեքենայի մը միջոցով նամակներ ու ծրարներ փոխադրելու համար։ Այս փորձերը կանոնաւորապէս՝ ի գործ դնելով ստորերկրեայ օդաշարժ սուրհանդակութիւն մը հաստատելու համար՝ ընկերութիւն մը կազմվեր է այս օրերս Լոնտրայի մէջ 250 հազար լիրա դրամագլխով։

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆՔ

Փարիզու Երամեան տպարանը՝ ազգին մէջ ընդհանրապէս եւ շարունակ գործածված Սաղմոս, Նարեկ, եւ ուրիշ գիրքերը տպելու ձեռք զարկած ըլլալով, առ այժմ փոքր Սաղմոս մը տպած է պեղեցիկ յօրինուածով եւ վաթսունէն աւելի ընտիր պատկերներով։ Յիշեալ նոր տիպ սաղմոսն արդէն մայրաքաղաքս հասած է եւ կը ծախվի Կ. Պոլիս Փարէզ լրագրին գործակալ Պ. Էդուարդ Մուրատեանին քով եւ Մէրճանը դրավաճառ Պ. Յարութիւն Մարգարեանին խանութը ուր կը գտնվի նաեւ Պ. Էդուարդ Մուրատեան։ Դուրսերէն ուզողներն ալ Պ. Էդուարդ Մուրատեանին հետ թղթակցելով կրնան ստանալ։

Սաղմոսներուն գինն է 3 էն 12 ֆրանք ըստ տեսակին։

—o—

ՆՈՒԵՐԳԻՐ
ԳՈՅՇԱՓՈԽՈՒԹԵՐՆ

ՊԱՊԱԿԱՆԱՑ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԵՑԱՑ ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ

ԱՆԴԷԼԻԱՆ Ի Հայ Յ. Մ. Գոբելեան

Մայրաքաղաքիս ամէն հայ գրավաճառներուն քով կը գտնվի։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ
ՌՕՊ ԼԱՖԷՐԹԷՕՌ

Տօքթէօր Պաւլ Լաֆէրթէօռ գաղղիացի բժշկին հնարած բուսական շոռոռոպը՝ արիւնը մաքրելու յատկութիւն ունեցող շոռոռոպներուն ամենէն գերազանցն է, եւ Դաղղեոյ, Պէլճիքայի եւ Ռուսիոյ մէջ մինակ ասկը դործածուի սէրութեան հրամանաւը։ Մօրինա ձկան լերդին (գարամիլկը) եղեն (պալըգ եաղը), Սքօրբիթի համար գործածուած շոռոռոպին սափաւնային, նոյնպէս եւ իոտով սոկիով եւ անդիկով (ճիվա) շինված բոլոր դեղերուն գործը կը տեսնէ։ Մարսողութիւնը դիւրին՝ հոտը եւ համը ախորժելի է։ Ամէն երկրի բժիշկներն այս շոռոռոպը կը պատուիրեն մորթի հիւանդութիւններու, սրբիւնի (թէմրէի), խոյլի (սրբաճա), քոսոտութեան, պալարի (չիպան), ծննդաբերութենէ եւ երիտասարդական չափահասութենէ պատճառեալ հիւանդութիւններու, ջղային հիւանդութիւններու, կաթուածի, յօդուածացաւի, գօսութեան, հիւծութեան, սեւամաղձութեան եւ գլխաւորապէս տարբոխիկ ախտերու դէմ։

Այս շոռոռոպը կը ծախեն Կ. Պոլիս՝ Տէլլասուսա, Փալէյա, Ծիթերէր, Պինապեան եւ Օթոնի դեղադործները։ Իզմիր՝ Ընճէ Հուսիչ։ Ադրիանդրիա՝ Փէռինէ՝ Պուքրէշ՝ Ալէյճ։ Օտէսա՝ Քէզլէռ։

Գործածելու կերպին վրայ պէտք եղած տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին վերոյիշեալ դեղադործներէն։ 2

—o—

Ամերիկայի հրապարակ իւթիւն շատ հարկաւոր է ընտանեկան գործածութեան համար։ Կը ծախուի Ս. Մ. Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան, 17 Օմէր փողոց, Գալաթիա։

—o— 10

Ա՝ ուրբերը շաբաթն անգամը կելլէ հինգշաբթի օրերը։ Ուստ կրնայ տրուիլ Կ. Պոլիս՝ Զինելի խանը ուրբոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոդաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ՝ Սարգիս աղա Ազարեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ՝ Մահրեան Սուրէնս աղա Գալուստեան.
ՏՐԱԳԻԶՈՆ՝ Պողոս աղա Այւազեան
ԹՈՒՆԱԹ՝ Մահրեան Յակոբ աղա Ալաղանեան.
ԿԱՐԻՆ՝ Կարապետ պապուելի Զատրեան.
ԵՐԵՎ՝ Յակոբ աղա Պէյզիկեան.
ՊՈԹՇԱՆ՝ Յակոբ աղա Մանի.
ՊՐՈՒՍԱ՝ Պ. Թորոս Կեչէճի.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ՝ Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՅՐԻՍ ՏԱՂ՝ Գրիգոր Մուլրաշեան
ՎԱՆ՝ Պ. Մկրտիչ Տ. Աստուած.
ԽԱՐԲԵՐԴ՝ Պ. Գրիգոր Հաճիրեան.
ԵՐՕՆԿԱ՝ Մարտիրոս աղա Թաշճեան
ԱՏԱՐԱԶԱՐ՝ Մահրեան Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Որոշ տեղերէն ստորագրութիւններ՝ այս պեղերէն դէպ՝ հեռ կրնան ընդունիլ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԳԱՄՊԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ, ԱՌԱՆՑ ՍՓՕՆԹՕՑԻ

20 ՅՈՒՆԻՍ

		Ղրշ.	
Լոնդրա 31 օր պայմանաժամ			
„ 3 ամիս	„	120	117
Փարիզ	„		
Մարսիլիա	„	186	
Ժընէվրա	„	355	
Իսկ Մէրլանէթի հետ			
Լոնդրա		110	
Մարսիլիա		175 ½	

—o—

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ

22 ՅՈՒՆԻՍ

Օսմանեան լիրա Մէճիտիէ	108	10
Ընդրկոան լիրա	118	20
Դուսլիոյ 20 ֆրանգոց ոսկի	94	20
Ռուսի բօլ իմպերիալ	96	
Աւստրիոյ ֆլորին	55	30
„ Մահմուտ	54	30
Մէճիտիէ 20նոց ոսկի	22	20
„ Արծաթ	21	20
Հինգ ֆրանգոց արծաթ	23	20
Դուրսոլանց	18	20
Գուլնամիս	25	
Բիճիճա	23	
Այֆուրին	165	
Մահմուտիէ ոսկի	85	
Հինգոց տասանոց, հազարին	50	
Խուլի Ռուբլի	67	20
Լուսմանը Հնդիկ	43	20
Սուլթան	65	

—o—

Կ. ՊՕԼԻՍ 23 ՅՈՒՆԻՍ

ԸՄՊՏԻՐ

Յուրն Բոնդլիի	„	„	
„ Լոմբարդի	„	35	36
„ Կոլոնի	„	33	32
„ Թոլոսան	„	36	
„ Իսպանիա կոլոն	„	29	30
Անգլիոյ Կոլոնի	„		28
„ Ընդհանրի	„		
Գրամի Բոնդլիի	„	11	10
Ռուբին Ոսկիի	„	3	20

Վոսֆորանոցի մէջ կայ ընդհանրապէս 350,000 գրամ յուրն եւ 50,000 գրամ գրամ։

ՄԻՏԱՐԱ

Սիկի Ա. տոկ	Ռիֆին ղրշ	—	—
„ Բ. „		—	—
Մէլրոս կրշ		—	—
„ „		—	—
Հասա երկայն ընդէր		600-615	
„ „ դիլկ		570-580	
Տէմիրոէշ		—	—
Պարկոսոպանի դիլկ հինգ		275-290	

ԳՐԱՂԹԱԲԵՐԹ
(ԳԱՆԹԱՐԻՑԷ)

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		ղրշ	գրշ	ղրշ	գրշ
Էֆիան	հօրան	000			
Թէֆթիկ Էնկիրէ		41			
Բոլրդ (Եոֆոտ) Բոնդլի		10			
„ Լոնդրէ	„	14			
Մէղրամոտ		25			
Հէհրի Էնկիրէ		7	5		
Գիրոտ (Մարլը) ոսկի		18			
Մահմուտիէ Ընդոս. ըստ տեսկին		280	300		
Վրիմրէ ճէրմոյ սնչէ	հրնան	31	38		
Բոմպոյ Իզֆիր	„		9		
Զէր Այվալիք	հօրան		8		
Աշամ (Սոպոն) Վրանդիա	„	5	6		
Աղ ֆօլ	„				

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խոհվի		ղրշ.	
Ոսկի ե՝ Վրանիս Ա. տոկ 100 հօր	900	1050	
Շատոր			
Ընդ. Գլ. 6—10 լիտր	280		
Ընդ ե՝ Հոլ. դեշ. Ա. տոկ. „	230		
	ղրշ. դրմ.	ղրշ.	դրմ.
Պղնձ հօրան	6		
Գորին (դուրլին)	16		
Մէնիլ (Գուրէնֆիլ)	6	20	

ՆԵՐԿԻՆԵՂԻՆ

Լիլուկ (Զիվիր)		120	130
Պինկալա	հօր.	ղրշ	
Սպիտակ Ալեղ (Ինդիգ)		80	280
Որդան Կուրտ (Գերմեղ)		35	65

ՄԷՏԱՂԻՆ

Ընոտ (Վրանդա)	կինդ. ղրշ	1000	
Երիմ Ընդէր.			
Երիզայի (Լամա) բուլրայի,		58	62
տոմոկոսի կինդ ղրշ			
Ցոյի (Տիմիր) բիլիրոց „			60
Տիրոկ բիլ 1-14		120	10

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ԳԻՆԵՐԸ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՆ 150 ՂՈՒՐՈՒՇ

ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ

Լայն	Երկար		Գին	ղրշ
2 մատնոց	20	Սիրահի դիլկ	26	28
կիսոց	„	Սավլաղար „		32
„	„	„ ծանր Բոռրալը		34
6 մատնոց	„	„ դիլկ	34	38
2 ղրշ	„	„ „		49
2 „	„	Զուֆրալը „		31
կիսոց	„	„ „	34	35
5 մատնոց	„	„	38	40

Ամերիկայի Քերթբերթալ

Լայն	Երկար	Լիտր			
2 մատ	24	3	Թ. հարիւր	Նեղ	30 34
„	„	5	„	Լայն	50 55
„	„	6	„	„	56 60
„	„	6	Ծանր հանուրդ		70 76
Երկարանոց	36	6	Ամերիկան	Նեղ	60 65
5	„	8	„	Լայն	80 85
„	„	7	„		70 75
7 „	28	11	„		108 110
կիսոց	36	11	Թիրէ տեղաց		110 115

Խասարլեանի Քերթբերթալ

Լայն	Երկար		Գին	
1 մատ	12	Բոմբիոնա	դիլկ	32 38
2 ղրշ	24	„	Լիֆտէ	73
9 մատ	„	Պուլի	ընդ	
„	„	„	Լիֆտէ	
կիսոց	38	Վրանիոյ	„	
6 մատ	„	Խասա	„	
կիսոց	40	Մարմարիոն	„	
0 մատ	„	„	„	
6 „	„	„	„	
կիսոց	37	Ներկեալ	„	„
2 մատ	24	Սպինոլա	դիլկ	
27 „	„	Սրբէն	„	
6 մատ		Վրանիկ	„	
„	Խամիսլեր		„	
կանոնոց		Փիրէ	„	

Հասարակ հանած։

			ղրշ	
Սրայ հանած	8	14	21	21½
Լիտրայ			24	25

Զիրի Քերթբերթալ

Լայն	Երկար		Գին	
7 մատ	20	Թուրանիկ	պատ	40
„ „	„	Լիֆիկիրտ	„	45
„ „	„	Ավանա ալապատ	ղրշ	
2 մատ	10	Պատ ֆիրմայիլ	ղրշ	
„ „	„	Օրանպան	Լիֆէ	

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Պ. Ս. ԻՍԹԻՍՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՄՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ՝ ՁԻՆԵԼԻ ԽԱՆ